

Activitatea organizației P.C.R. București oglundită în Muzeul de istorie a Partidului Comunist, a mișcării revoluționare și democratice din România

Muzeul de istorie a Partidului Comunist, a mișcării revoluționare și democratice din România, instituție cultural-politică de prestigiu național, oferă o privire de sinteză asupra celor mai semnificative pagini ale istoriei poporului român, a drumului eroic străbătut de cel mai cuceritor vlăstar al epocii contemporane, clasa muncitoare, în fruntea căreia pășesc de cinci decenii comuniștii. Redând lupta eroică desfășurată de clasa muncitoare, de țăranime, intelectualitate, de toți omenii muncii fără deosebire de naționalitate sub conducerea partidului comunist, cit și activitatea celorlalte forțe progresiste, materialul vast expus în muzeu înfățișează totodată împrejurările grele în care s-a desfășurat această luptă, înfrurirea pe care au exercitat-o asupra mișcării revoluționare, o serie de factori interni și externi din acea vreme.

Cum este normal, exponatele din muzeu se referă la evenimentele care au avut loc în întreaga țară. Unul dintre orașele în legătură cu care în muzeu sînt expuse numeroase materiale, este orașul București, de numele căruia sînt legate importante momente din istoria poporului român, a mișcării revoluționare și democratice, a Partidului Comunist. Știut este că în decursul secolelor orașul București a jucat un rol de frunte, devenind un centru de seamă al vieții politice, economice și culturale. În același timp, de orașul București se leagă pagini glorioase ale luptei maselor populare pentru eliberarea socială și națională. Începînd din veacul trecut, soarta orașului a fost indisolubil legată de soarta clasei muncitoare. Aici, în 1893 a luat naștere P.S.D.M.R. — primul partid al clasei muncitoare. Aici, în numeroasele întreprinderi fiind concentrată o bună parte a proletariatului, de-a lungul deceniilor s-au desfășurat importante bătălii de clasă care au cunoscut un nivel mai înalt de organizare și desfășurare din momentul existenței în primele sale rânduri a Partidului Comunist Român. Tradițiile revoluționare ale orașului îndreptătesc poporul nostru să denumească Bucureștii oraș luptător. În anii 1918—1920, în România a avut loc o creștere impetuoasă a avîntului și combativității revoluționare a maselor muncitoare. Rezultat al acestei situații, au loc fenomene de evidențiere a unor secțiuni ale partidului socialist, dintre care cea mai de seamă și care a jucat un rol important în această perioadă a fost Secțiunea București. Organizație cu cel mai mare număr de membri și cu un pronunțat spirit combativ, revoluționar, ca urmare a existenței în componența sa a unor elemente

înaintate, promotoare a idealului pentru făurirea partidului marxist-leninist. În ședințele acesteia se purtau discuții vădind poziții diferite, care generau o puternică luptă de opinii, al cărui rezultat era un proces de clarificare politico-ideologic. Astfel, înainte de a fi publicată în ziarul „Socialismul”, în jurul „Declarației de principii” — primul document programatic oficial al mișcării socialiste din România, în care a fost înscris principiul dictaturii proletariatului — s-au purtat vii discuții. La asemenea consfătuiri „sala (din str. Sf. Ionică nr. 12 — n.a.) era ‘fixată de auditori’ — ne arată ziarul „Socialismul” din decembrie 1918. Iar într-un alt număr al ziarului din 3/16 decembrie 1918 un mic comunicat anunță: Ieri duminică, a avut loc adunarea generală a membrilor secțiunii. După câteva discuțiuni s-a adoptat cu majoritate de voturi „Declarația de principii și de îndrumări tactice a partidului socialist”.

În cadrul acestei perioade expozatele din muzeu prezintă documente în legătură cu puternicele manifestări de luptă ale muncitorimii bucureștene din 13 Decembrie 1918. O parte dintre ele sînt moțiuni de protest împotriva repressiunii. Într-una din acestea se arată că „adunarea generală a Secțiunii București întrunită în preajma procesului înscenat în legătură cu cele întimplate la 13 decembrie 1918, respinge încercarea vileană a guvernului de a prezenta pe cei arestați ca elemente anarhice... Secțiunea București nu vede în prigonirea membrilor săi, în loviturile date împotriva partidului și a sindicatelor, în campania de desfășurare dusă împotriva mișcării socialiste decît o formă a luptei de clasă. Secțiunea București transmite celor arestați salutul lor tovarășesc, precum și asigurarea că roadele muncii lor nu vor fi pierdute”¹.

Paralel cu acțiunea de organizare a muncitorilor, Secțiunea București a Partidului Socialist a acordat atenție dezvoltării activității de răspîndire a socialismului științific în direcția ridicării nivelului politico-ideologic al membrilor săi, în scopul clarificării unor probleme de acuitate privind transformarea partidului socialist în partid comunist. Astfel, în această direcție o activitate fecundă a desfășurat revista „Lupta de clasă”, organ teoretic al Secțiunii București, al cărui prim număr a apărut la 1 iulie 1920 și se află expus în muzeu.

Prima secțiune a partidului socialist, care s-a pronunțat pentru făurirea partidului comunist, a fost cea din Capitală în cadrul adunării generale din 25 ianuarie 1920, după cum se poate vedea în documentul existent în muzeu, cuprinzînd rezoluția în acest sens adoptată de cei prezenți.

În timpul grevei generale din octombrie 1920, care a cuprins pentru prima oară întregul proletariat român în lupta împotriva claselor exploatare, Secțiunea București a Partidului Socialist, în vederea mobilizării oamenilor muncii din Capitală, a organizat numeroase întruniri, a lansat numeroase chemări. Într-un asemenea document, existent în muzeu, chemîndu-i să participe la grevă, se spune „în toate împrejurările este o obligație morală ca membrii partidului să fie în fruntea tuturor acțiunilor muncitorești...”² Concluzia importantă la care a ajuns clasa muncitoare în urma tuturor acțiunilor greviste din acești

¹ Socialismul, 17 ian. 1919.

² Socialismul, 20 oct. 1920.

ani, dar mai ales în urma grevei generale, a fost aceea privind necesitatea făuririi Partidului Comunist Român. Pe pancoul destinat creării P.C.R. se remarcă și procesul verbal adoptat de adunarea generală a Organizației București, în cadrul căreia s-au ales delegați pentru congres. Din analiza documentului rezultă că elementele revoluționare au obținut în urma votului majoritatea — 27 de mandate.

În imediata apropiere a sediului de astăzi al C.C. al P.C.R. s-a aflat casa în care în zilele congresului început la 8 mai 1921, a luat naștere, cel care întotdeauna a fost și este exponentul fidel al intereselor întregului popor, detașamentul de avangardă al clasei muncitoare, Partidul Comunist Român.

Încă de la primii pași în arena vieții politice partidul comunist a avut de înfruntat imense greutăți. Majoritatea membrilor conducerii centrale, a comitetelor locale, se aflau în închisori, mulți dintre ei fiind arestați în timpul congresului. Până la convocarea noului congres, care urma să aleagă organele de conducere ale partidului, la 4 decembrie 1921 s-a constituit Comitetul Provizoriu al Secțiunii București format din C. Ivănuș, M. Pauker și N. Simulescu-Militaru, care apoi a devenit Comitetul Executiv Provizoriu al P.C.R. în componența sa, intrând pe lângă militanții amintiți și L. Pătrășcănu și M. Macavei. Comunicatul apărut cu această ocazie în ziarul „Socialismul” anunța: „Comitetul Executiv al Partidului Socialist Comunist, aflându-se în închisoare ca victimă a nemaipomenitei terori antimuncitorești practicate de guvernele noastre burgheze, se găsește în imposibilitatea de a conduce efectiv partidul. Din această cauză Comitetul a predat puterile sale în mâinile Comitetului Provizoriu al Secțiunii București, care își ia sarcina de a grăbi reorganizarea partidului și a conduce în mod provizoriu organizațiile lui”³. În grupajul de documente expuse în muzeu referitoare la activitatea desfășurată în anul 1922 în scopul constituirii secțiunilor locale ale partidului comunist, se află și acelea care prezintă aspecte de la București, unde, cum semnaleză ziarul „Socialismul”, adunarea s-a transformat într-o grandioasă manifestație muncitorească⁴. Același ziar a publicat și Regulamentul de funcționare a grupelor secțiunii București, după cum și articolul intitulat „Sarcinile imediate ale Secțiunii București” din care rezultă rolul important pe care trebuia să-l îndeplinească. „...ea (Secțiunea — n.a.) va fi probabil și numericeste cea mai importantă secțiune din țară și nu numai pentru faptul că se găsește în Capitală. Secțiunea trebuie să se îngrijească ca membrii ei să respecte spiritul ei, să pătrundă în toate organizațiile unde partidul ar avea un cuvânt de spus, sau o propagandă de făcut”⁵.

După o scurtă perioadă de activitate legală, timp de două decenii, P.C.R. a activat în condițiile deosebit de grele ale ilegalității, continuând însă să țină sus steagul luptei pentru apărarea intereselor oamenilor muncii, să conducă clasa muncitoare, întregul popor la victorie pe calea făuririi României Socialiste.

În toată această perioadă, Bucureștiul, ca centru al mișcării revoluționare, a fost focarul din care au iradiat energii și îndrumări spre cele

³ Socialismul, 11 febr. 1922.

⁴ Socialismul, 15 febr. 1922.

⁵ Socialismul, 26 nov. 1922.

mai îndepărtate locuri din țară. La București s-au reunit de-a lungul acestor ani firele luptei eroice, plină de abnegație, organizată și condusă de Partidul Comunist împotriva exploatării și asupririi, pentru libertatea și bunăstarea poporului.

Posedind un înalt spirit revoluționar, organizației București, Partidul i-a încredințat de-a lungul anilor îndeplinirea unor sarcini de înaltă responsabilitate, dând dovadă de calități politice și organizatorice, de combativitate și curaj.

În perioada marilor bătălii de clasă din anii 1929—1933, comuniștii din București s-au situat în primele rânduri ale puternicelor lupte sociale și politice.

La începutul anului 1932 a avut loc o plenară a Comitetului de partid București, în care s-au discutat documentele adoptate de Congresul al V-lea al P.C.R. Din cercetarea rezoluției adoptate de plenară rezultă gradul de maturizare politică și ideologică a organizației de partid din București, luându-se o serie de măsuri, al căror rezultat a fost creșterea rolului comuniștilor în luptele viitoare. Astfel, în perioada ce a urmat, unul din domeniile spre care și-a îndreptat atenția în mod deosebit a fost sectorul de propagandă.

Numeroase manifeste, apeluri, broșuri și ziare ilegale, au fost tipărite în mod conspirativ în acești ani. Un însemnat rol agitatoric și mobilizator l-a avut ziarul „Steagul Roșu” alături de care au mai fost lucrate la șapirograf ziare ale comitetelor de partid din sectoarele Verde, Galben, Negru ale Capitalei, intitulate „Februarie 15—16”, „Farul Roșu”, „La luptă”, presă care poate fi găsită și în muzeu în cadrul perioadei respective. În același loc mai pot fi văzute prezentând o valoare documentară dar și emoțională, purtând patina timpului, ziare ilegale, care au apărut sub îndrumarea organizației de partid București, în cele mai însemnate întreprinderi „Lemăitre Roșu”, „Locomotiva”, (organul muncitorilor de la uzinele Malaxa), „Steagul S.T.B.-iștilor”, „Saturn”, „Becca Roșie” și altele.

În organizarea acțiunilor muncitorești din București, culminate prin marile greve de la începutul anului 1933, o activitate intensă a desfășurat Comitetul de partid al Capitalei, având un rol însemnat în pregătirea și desfășurarea luptelor, în organizarea solidarității oamenilor muncii din diferite întreprinderi cu ceferiștii de la Atelierele Grivița. Edificator, privind permanenta preocupare a partidului pentru desfășurarea acțiunilor pe bază de front unic muncitoresc, este unul din exponate reprezentând un document important și anume ziarul „Să ne dăm mâinile” din anul 1936, pe al cărui frontispiciu, alături de titlul scrie: „Ziar de front unic al organizației București a P.C.R.” și în continuare: „Dați ziarul mai departe. Îngrijiți să ajungă în mâinile muncitorilor din sindicate și din Partidul Social-Democrat, cât și la conducătorii acestor organizații!” În conținutul ziarului cit și al altor manifeste care au fost răspândite în acești ani cu ocazia unor mari greve la întreprinderile de bază din Capitală: „Haug”, „Malaxa”, „Astra”, „Metaloglobus” etc. se adresa chemări „Către întreaga muncitorime din București!... Ridicați sus steagul solidarității muncitorești și al frontului unic!”.

Împotriva evidentului pericol pentru independența țării pe care îl reprezenta politica expansionistă a Germaniei hitleriste, partidul comu-

nist a căutat să mobilizeze la luptă toate forțele conștiente de această primejdie. Citez dintr-o notă a Siguranței datată din 28 septembrie 1939 în care se arată că „printre membrii și simpatizanții mișcării comuniste din Capitală se răspîndește material de propagandă comunistă. O broșură cu coperta deghizată intitulată „Probleme monetare din trecutul economiei noastre naționale“ de Gh. Zane, conținînd „Lupta de clasă“ nr. 6 pe august 1939, în care este expus Raportul Secretariatului Comitetului Central la plensara a VI-a a C.C. al P.C.R. Raportul evidențiază situația critică a poziției României față de tendințele expansioniste ale Germaniei hitleriste...”.

Animat de un profund spirit internaționalist, P.C.R. și-a exprimat în diferite împrejurări solidaritatea cu lupta altor popoare împotriva fascismului. Sub îndrumarea secretariatului local al P.C.R. în acești ani, în București au fost difuzate o serie de manifeste, unele din ele cu mare greutate au fost păstrate de militanți pînă la eliberare și apoi donate muzeului. Iată, într-un asemenea manifest adresat „Muncitorii, funcționarii, meseriași și intelectuali din București. Către toți cetățenii dornici de pace, democrație și progres“ din decembrie 1937 se spune printre altele: „Luptați pentru apărarea poporului spaniol și chinez în lupta lor pentru păstrarea democrației și independenței naționale”. Iar altul din 1939 conchidea cu cuvintele: „Trăiască lupta poporului polonez pentru independență și libertate”⁶.

O adevărată pagină neagră în istoria României o constituie perioada dictaturii militare fasciste. Poporul a răspuns prin luptă, prin mișcarea de rezistență, al cărui organizator și conducător a fost cel care în mod firesc avea această misiune, exponent al intereselor naționale, Partidul Comunist Român.

În acei ani grei prin bogata activitate desfășurată Organizația de partid București a dovedit încă odată că era cea mai importantă secțiune a P.C.R., nu numai din punct de vedere numeric, dar și prin spiritul combativ și capacitatea de a organiza și conduce lupta oamenilor muncii din orașul cel mai însemnat al țării.

La puține zile după intrarea în țară a primelor unități hitleriste, autoritățile înregistrau ostilitatea cu care au fost întâmpinate de populație. În piața Obor din Capitală, organizația de partid a pregătît o mare demonstrație de protest în ziua de 3 noiembrie 1940. Atrag atenția vizitatorului cîteva din materialele propagandistice răspîndite în București cu această ocazie. De diferite formate, culori, scrise de mînă, dactilografiate sau tipărite, cuprinzînd în cîteva cuvinte chemările cele mai arzătoare. În acel loc se află expus și o parte dintr-un steag, steagul roșu al proletariatului, purtat la demonstrație. O notă a Siguranței relatează: „Pe la orele 8,45, trei grupe de comuniști a cîte 25—28 oameni s-au concentrat pe străzile laterale din șoseaua Pantelimon mergînd spre piața Obor. Din grupul manifestanților au fost desfășurate trei drapele roșii și placarde cu lozinci comuniste contra scumpetei”⁷. Partidul Comunist Român dînd glas frămîntărilor și aspirațiilor uriașei majorități a populației a chemat întreg poporul la luptă pentru salvarea țării.

⁶ Fond Muzeul de istorie al Partidului Comunist, al mișcării revoluționare și democratice din România, sala VI.

⁷ *Ibidem*.

„În aceste ceasuri grele de foamete și robie națională — se spune într-un manifest din 1941 al Comitetului raional de partid al sectorului Galben — când sute de mii de vieți se pierd în groaznicul măcel al lui Hitler, când cei mai buni fii ai poporului sînt schingiuiți și aruncați în lagăre și temnițe, întreaga suflare românească patriotică trebuie să pășească la realizarea Frontului Unic Național de luptă pentru zdrobirea fascismului cotropitor”⁸.

Una din problemele care a preocupat îndeaproape organizația de partid din Capitală a fost ajutorarea celor închiși și a familiilor lor. Numeroase instrucțiuni transmiseau raioanelor și comitetelor de partid din întreprinderi „să colecteze ajutoare în bani și în natură pentru deținuții comuniști din lagăre și închisori și pentru ajutorarea familiilor acestora...”⁹.

În acea perioadă cînd Siguranța și Gestapoul acționau din plin, cînd plana primejdia pedepsei cu moartea, cu toate acestea, respectînd principiile conspirativității, în cele mai importante întreprinderi din Capitală, sub direcția îndrumare a Secretariatului Comitetului de Partid București și-au desfășurat activitatea puternice organizații de partid: la „Lemaitre”, C.F.R., Pirotehnice, S.T.B., Malaxa, Vulcan, C.A.M., Tăbăcăria Națională, Ford, S.E.T., Gagel, Leonida, Wolf, Voina și altele întreprinderi menționate pe un tabel în muzeu.

În zilele fierbinți ale lui august 1944, pe baza planului pregătit cu minuțiozitate de către partidul comunist, comuniștii din București, alături de celelalte forțe patriotice, au participat în cadrul formațiunilor muncitorești, împreună cu armata română, la luptele pentru eliberarea Capitalei și a împrejurimilor.

Insurecția armată antifascistă, moment culminant al luptelor îndelungate pline de sacrificiu duse de poporul român în frunte cu partidul comunist, este prezentată în muzeu în mod amplu, monumental. Pe ore și pe zile sînt prezentate principalele acțiuni de luptă din București și comunele subordonate în cadrul cărora se vede în mod activ contribuția formațiunilor patriotice constituite încă din zilele ilegalității, de către organizațiile de partid de la o serie de întreprinderi. Într-un tabel se arată că în timpul luptelor de eliberare a Capitalei, forțele patriotice au pierdut oca. 1.500 oameni. Sînt expuse portrete ale militaților și muncitorilor căzuți în luptele grele din acele zile.

23 August 1944 a însemnat un moment de radicală cotitură în istoria poporului român, marcînd începutul unei ere noi de adînci transformări democratice revoluționare, descătuișind energia creatoare a maselor care va fi valorificată din plin în opera de construire a societății noi, socialiste.

Lunile premergătoare evenimentului din 6 martie 1945, în muzeu sînt prezentate prin numeroase materiale fotografice și documentare, care ilustrează efervescența revoluționară a maselor din întreaga țară pentru democratizare. În cadrul acestora sînt elocvente mărturiile referitoare la rolul jucat de populația muncitoare din București, în realizarea unor măsuri de democratizare a întreprinderilor, a aparatului de stat, în lupta pentru instaurarea unui guvern democrat. „Muncitorii de la „Vulcan” au izgonit pe fasciștii din fabrică”, „Muncitorii și func-

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Ibidem*.

ționarii de la U.C.B. și-au ales noua conducere. Un muncitor destoinic a fost ales director general¹⁴, „Conducerea întreprinderii „Malaxa“ aleasă de muncitori a fost recunoscută de guvern“, iată câteva din titlurile unor articole apărute în ziarele bucureștene.

Integrându-se în mod organic printr-o activitate susținută în cadrul evenimentelor care s-au succedat actului din august 1944, participând la larga acțiune națională de masă pentru desăvârșirea revoluției burghezo-democratice, organizația de partid București și-a adus întreaga contribuție în a da viață chemărilor partidului pentru democratizarea vieții politice, reconstruirea economiei, evidențiindu-se în această perioadă forța organizatorică, prestigiul, autoritatea, bogata experiență dobândită în timpul altor ani.

Proclamarea României ca Republică Populară în 30 decembrie 1947, un act imperios necesar, rezultat al transformărilor politice, economice și sociale, a fost primită cu entuziasm în întreaga țară. Documentația existentă în muzeu este edificatoare. Astfel sînt fotografiile care înfățișează marea adunare a populației Capitalei în Piața Palatului regal, salutînd o tînră republică, salutînd trecerea României în noua etapă a construcției societății socialiste.

În anii care au urmat, organizația de partid București a fost permanent în primele rînduri ale activității pline de elan a întregului popor sub conducerea P.C.R., pentru înflorirea patriei, pentru ridicarea ei pe noi culmi de civilizație și prosperitate.

Astăzi așa cum arăta tov. N. Ceaușescu la Plenara lărgită a Comitetului municipal București al P.C.R. ținută în octombrie 1971: „Organizația de partid a Capitalei, cu cei peste 211.000 de membri ai săi, constituie o forță uriașă. În cadrul acestei organizații își desfășoară activitatea mii, aș putea spune zeci de mii de activiști de bază ai partidului nostru. Aici, în București, se află atît organele centrale de partid, cît și conducerea organizațiilor obștești, guvernul, ministerele — deci forța politică principală a societății noastre socialiste“.

Activité de l'organisation du Parti Communiste Roumain de Bucarest reflétée dans le musée d'histoire du Parti Communiste, du mouvement révolutionnaire et démocratique de Roumanie

RÉSUMÉ

En cette communication l'auteur s'est proposé de traiter synthétiquement la manière dont l'activité développée par l'organisation du Parti Communiste de Roumanie de la capitale du pays pendant le cours de l'histoire contemporaine du pays est reflétée au Musée d'histoire du Parti Communiste du mouvement révolutionnaire et démocratique de Roumanie.

Dans la communication on met en évidence qu'en toutes les étapes les communistes de Bucarest ont fait preuve d'une clairvoyance politique, de fermeté, de combativité révolutionnaire, du désir assidu de contribuer à la lutte générale des forces patriotiques pour défendre l'indépendance et la souveraineté nationale, l'intégrité territoriale de la patrie.

En sa qualité de principale organisation de parti du pays, elle a continué après le 23 août 1944 d'inscrire sa contribution à l'activité d'édification de la société socialiste en Roumanie. La communication apporte un riche matériel pour illustrer cette contribution.